

Stavovi studenata Sveučilišta u Zagrebu prema rodnim dimenzijama zanimanja u Hrvatskoj

Ljubičić, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:779283>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Lucija Ljubičić

**STAVOVI STUDENATA SVEUČILIŠTA U
ZAGREBU O RODNIM DIMENZIJAMA
ZANIMANJA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

LUCIJA LJUBIČIĆ

**STAVOVI STUDENATA SVEUČILIŠTA U
ZAGREBU O RODNIM DIMENZIJAMA
ZANIMANJA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Ivan Balabanić

Sumentor: dr. sc. Erik Brezovec

Zagreb, 2021.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. ZNAČENJE RODA	2
1.1. SOCIOLOŠKE RODNE TEORIJE.....	4
1.1.1. FUNKCIONALISTIČKI PRISTUP	4
1.1.2. KONFLIKTNA TEORIJA.....	6
1.1.3. FEMINISTIČKA TEORIJA	6
1.1.4. SIMBOLIČKI INTERAKCIONIZAM.....	7
1.1.5. SOCIJALNI KONSTRUKTIVIZAM.....	8
2. ZNAČENJE ZANIMANJA	10
3. ISTRAŽIVAČKI CILJ I HIPOTEZE	11
4. METODOLOGIJA.....	12
4.1. ZAŠTITA SUDIONIKA ISTRAŽIVANJA.....	13
4.2. UZORAK	13
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	16
5.1. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA SPOL	17
5.2. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA UPISANU GODINU STUDIJA.....	18
5.3. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA PODRUČJE STUDIJA	19
5.4. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA RELIGIOZNOST	29
5.5. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA MJESTO PREBIVALIŠTA	42
6. RASPRAVA	43
7. ZAKLJUČAK	45

8. POPIS LITERATURE	47
9. POPIS TABLICA.....	49
10. PRILOZI.....	50
10.1. ANKETNI UPITNIK ISTRAŽIVANJA	50

UVOD

Kroz povijest možemo pratiti kako se podjela rada, pa tako i zanimanja, formirala s obzirom na stalež, dob, rasu, te uz brojne druge kriterije i s obzirom na rod. Iako su se kriteriji podjele rada promijenili i dalje uočavamo da je rodna uvjetovanost zanimanja prisutna u društvu. Stoga se postavlja pitanje relevantnosti rodne uvjetovanosti zanimanja u suvremenom društvu i temelja na kojoj se ostvaruje takva podjela. U radu su prikazane osnovne sociološke teorije i spoznaje relevantne za rodnu dimenziju zanimanja. Dostupni podaci koji na razini Republike Hrvatske povezuju zaposlenost prema spolu i zanimanjima nerijetko se usredotočuju isključivo na ekonomske ili povijesne aspekte te ih je potrebno sociološki sagledati. Ispitivanje stavova studenata stoga otvara prostor za sociološku analizu rodne uvjetovanosti zanimanja. U istraživanju koje je prikazano u radu ispituju se stavovi studenata Sveučilišta u Zagrebu o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na spol, godinu studija, područje znanosti ili umjetnosti u kojem studiraju, mjestu prebivališta (odnosno tipu naselja iz kojeg studenti dolaze na studij), te stupnju religioznosti.

Polazišne točke rada usko su vezane uz granu sociologije koja je posvećena proučavanju rodnosti u društvu. Sociologija roda proučava načine kojima se tjelesne razlike između spolova posreduju putem kulturne i društvene strukture. Pritom se ističu tri ključne razlike: pripisivanje specifičnih ženskih osobina i „rodnog identiteta“ žena kroz proces socijalizacije, isključivanje žena iz javnih aktivnosti i ograničavanje na privatnu sferu doma, te izloženost žena stereotipnim ideologijama (Abercrombie i sur., 2008.). U radu se analizi rodne dimenzije zanimanja pristupa isključivo empirijske, te se odbacuju sve moguće sfere ideološkog ili aktivističkog pristupanja rodu. Opisani su fenomeni ključni za konstrukciju roda poput socijalizacije, rodne stereotipizacije, rodne stratifikacije, rodnih uloga, itd.

Uz pregled socioloških teorija koje se bave rodom, pri analizi rezultata istraživanja naglasak je stavljen na teoriju socijalnog konstruktivizma. Prije daljnje razrade teme potrebno je definirati nekoliko ključnih pojmova za bolje razumijevanje rodne dimenzije zanimanja.

1. ZNAČENJE RODA

Razumijevanje rodne dimenzije zanimanja potrebno je započeti upoznavanjem sa značenjem roda i ključnim rodnim teorijama. Rod se u znanstvenoj literaturi nerijetko određuje u usporedbi sa spolom, naglašava se društvena komponenta roda ili se ističu rodne karakteristike koje obilježavaju žene i muškarce. Međutim, preuskim i jednoznačnim definiranjem roda gubi se njegovo stvarno značenje u sociološkom smislu. S ciljem što ispravnijeg određenja roda u daljnjem testu su prikazane bitne odrednice roda, kratki povijesni presjek oblikovanja svijesti o rodu i pregled ključnih socioloških rodnih teorija.

Rod je u sociologiji određen kao kulturni i društveni konstrukt, za razliku od spola osobe koji je biološki determiniran. Sukladno tome postoje dva spola i dva roda, muški i ženski (Abercrombie i sur., 2008:318). Međutim, dio autora ističe da rod, bez obzira na to što se iz sociološke perspektive tretira kao društvena konstrukcija, nema samo društvenu već i biološku, fiziološku i psihološku dimenziju koje treba uzeti u obzir prilikom proučavanja (Forić i Bakić, 2019:50).

Dio autora smatra da se za rod, ako se definira u usporedbi sa spolom, može se reći da je konstruiran na temelju biološkog spola. (Enciklopedija.hr). Međutim, ne slažu se svi autori s navedenim. Giddens (2007:107) navodi da rod nije nužno izravan proizvod pojedinčeva biološkog spola. Spol predstavlja biološku podjelu na muškarce i žene, a rod usporednu i društveno nejednaku podjelu na ženskost (engl. *femininity/feminine*) i muškost (engl. *masculinity/masculine*) (Enciklopedija.hr). Preciznije rečeno, spol podrazumijeva anatomske i fiziološke razlike koje određuju ženska i muška tijela. S druge strane, rod obuhvaća psihičke, kulturološke i društvene razlike između žena i muškaraca, te je povezan s društveno konstruiranim pojmovima ženskosti i muškosti (Giddens, 2007:107). Ženskost se, ili muškost u drugom slučaju, može definirati kao kompleks kognitivnih, bihevioralnih, emocionalnih, izražajnih, psihosocijalnih i sociokulturnih iskustava povezanih s identificiranjem kao žena, odnosno muškarac (Forić i Bakić, 2019:53).

Rod se prvotno određivao kao skup karakteristika koje preuzimaju muškarci i žene kroz interakciju s društvenim životom i kulturom (Wharton, 2005:7). Dio sociologa stoga ističe da rod „stvaramo“ u svim svojim svakodnevnim društvenim interakcijama

(Giddens, 2007:106). Međutim, poistovjećivanje roda sa psihološkim, društvenim i kulturnim aspektima muškosti i ženskosti sužava stvarno značenje roda. Rod se nerijetko određuje i kao skup kvaliteta, obilježja i ponašanja koja se društveno očekuju od žena i muškaraca (Enciklopedija.hr). Navedeno predstavlja još jedan primjer preuskog određenja roda jer ga promatra kao skup osobina ili ponašajnih sklonosti koje ljudi posjeduju na temelju određene spolne kategorije koja im se dodjeljuje (Wharton, 2005:7).

Važnost roda očituje se u činjenici da rod predstavlja jedno od temeljnih načela za organiziranje društvenih odnosa u gotovo svim sferama društvenog života (Ridgeway i Correll, 2004:521). Potrebno je naglasiti da istraživanja na području sociologije potvrđuju postojanje razlika i podjela između žena i muškaraca, koje ne proizlaze iz bioloških, već iz kulturalno konstruiranih razlika. (Enciklopedija.hr). Navedeno se očituje i u rodnim dimenzijama zanimanja što će se kasnije u tekstu detaljnije pojasniti.

Rodni se odnosi odvijaju na više razina društvenog života i obuhvaćaju različite modalitete, stoga ih se može proučavati na mikro i na makro razini. Mikro razina rodnih odnosa predstavlja svakodnevni život kroz koji se reproduciraju rodno obilježeni kulturni obrasci. Obuhvaća obiteljske odnose, raspodjelu poslova i novčanih sredstava unutar obitelji, slobodno vrijeme, igru, itd. Takvi se odnosi ustaljuju i reproduciraju etičke svjetonazore. Makro razina, s druge strane, uključuje pripisivanje rodnih uloga u kulturnom kontekstu. Muškarcima se pritom pripisuje uloga očeva, mudrih starca, heroja, dok žene imaju ambivalentan odnos. One s jedne strane simboliziraju jedinstvo kolektiva (arhetipski subjekt majke), dok s druge u poretku stvarnih društvenih odnosa imaju ulogu objekta, za razliku od muškaraca koji preuzimaju ulogu subjekta. Time se ženama pridaje oznaka „drugosti“ (Forić i Bakić, 2019:52).

Pri razmatranju roda potrebno je spomenuti i oblikovanje rodnih identiteta. Oni se oblikuju na različite načine kroz socio-kulturne, socioekonomske, ideološke i političke specifičnosti određenog društva i društvene aktere pozicioniraju unutar socijalne hijerarhije (Forić i Bakić, 2019.). Pojedine koncepcije rodnog identiteta oblikuju se u najranijim fazama života i stoga ih odrasli ljudi većinom shvaćaju zdravo za gotovo (Giddens, 2007:106).

Iz prethodno navedenoga možemo zaključiti da se pojednostavljenim definicijama umanjuje stvarni značaj roda. U dijelovima koji slijede pojam roda će se dodatno

definirati radi boljeg razumijevanja i lakšeg povezivanja s temom samoga rada. Za sada možemo istaknuti definiciju autorice Wharton (2005:7) koja navodi da rod predstavlja sustav socijalnih praksi koji stvara i održava rodne razlike i organizira odnose nejednakosti koji iz tih razlika proizlaze. Određuju ga tri bitne karakteristike: rod nije samo fiksno stanje već je i proces koji se neprestano reproducira, nije samo individualna osobina već se pojavljuje na svim razinama društvene strukture (tako i u području rada, što je bitno za daljnju razradu teme rodne uvjetovanosti zanimanja), te je jedna od ključnih dimenzija unutar društvene organizacije kroz koju se odvija raspodjela društvenih resursa (Wharton, 2005:7).

1.1. SOCIOLOŠKE RODNE TEORIJE

Proučavanje i objašnjavanje rodne nejednakosti izrazito je bitna tema za sociologe. Unatoč povijesnim promjenama koje su promijenile položaj žena u društvu, rodne razlike i dalje predstavljaju temelj društvenih nejednakosti. Stoga i glavni teorijski pristupi rodu, o kojima će više riječi biti u nastavku teksta, promatraju rodnu nejednakost na razini društva. Rodne su razlike rijetko neutralne jer u gotovo svim društvima rod predstavlja važan oblik društvene stratifikacije (Giddens, 2007:112). Sociološki pristup rodu može se sagledati iz više različitih perspektiva. Stoga se sociološke rodne teorije nerijetko dijele na makro i mikro perspektivu, različite faze povijesnog razvoja, prema fokusu na različite dimenzije, itd. Neke od ključnih rodnih teorija u sociologiji su funkcionalistički pristup rodu, konfliktna teorija, feminističke teorije, simbolički interakcionizam i socijalni konstruktivizam.

1.1.1. FUNKCIONALISTIČKI PRISTUP

Funkcionalistički pristup na društvo gleda kao na cjelinu sastavljenu od međusobno ovisnih dijelova koji, kada su u ravnoteži, funkcioniraju bez teškoća i pritom proizvode društvenu solidarnost (Baligar, 2018:617; Giddens, 2007:113). Rod također preuzima ulogu u toj cjelini. Teoretičari funkcionalizma smatraju da određene uloge žena i muškaraca u predindustrijskom društvu proizlaze iz bioloških razlika. Rod smatraju pozitivnim usmjeravateljem društva kroz pripisivanjem različitih uloga ženama i muškarcima, ali i graditeljem zajednice kroz spajanja žena i muškaraca u obitelji (Baligar, 2018:617). Funkcionalistički pristupi rodu smatra da rodne razlike pridonose društvenoj stabilnosti i integraciji (Giddens, 2007:113). Među funkcionalistima treba istaknuti

Talcotta Parsons koji naglašava socijalizacijsku ulogu roda. Parsons ističe da djelovanje prema jasnoj spolnoj podjeli rada, odnosno odgovarajućim ulogama žena i muškaraca, u obitelji pomaže u socijalizaciji djece. Pri tome muškarci preuzimaju instrumentalnu ulogu zarađujući za obitelj, dok žene preuzimaju ekspresivnu ulogu koja uključuje brinu o djeci, pružanje sigurnosti i emocionalne potpore (Baligar, 2018:617; Giddens, 2007:114). Na Parsonsovo promišljanje o obavljanju zadaća prema biološkoj podobnosti nadovezuje se i George Murdock, smatrajući kućanske poslove i brigu za obitelj praktičnim i prigodnim poslom za žene. Ne temelju međukulturalne studije, Murdock je zaključio da spolna podjela rada postoji u svim kulturama, što ujedno predstavlja i najlogičniju osnovu organizacije društva (Giddens, 2007:113). Sličnog je promišljanja bio i John Bowlby iznoseći tezu o materinskoj deprivaciji prema kojoj je majka presudna za primarnu socijalizaciju djece. Navedena je teza kasnije poslužila za tvrdnje da zaposlene majke zanemaruju svoju djecu (Giddens, 2007:114).

Brojne medicinske teorije 19. stoljeća tvrdile su da je ženska ličnost determinirana anatomijom i reproduktivnim funkcijama (Abercrombie i sur., 2008:318). Stavovi o biološki uvjetovanoj rodnoj nejednakosti mogu se pronaći i u djelima klasičnih socioloških teoretičara. Stoga je uz funkcionalistički pristup bitno spomenuti još jedan sociološki pristup rodnim teorijama, biološki determinizam. Prema mišljenju Herberta Spencera, žene i muškarci zaslužuju jednaka prava, ali zbog postojanja bioloških razlika javlja se odnos podređenosti žena u odnosu na muškarce. S druge strane, Auguste Comte smatra da su zbog bioloških razlika žene emocionalno i duhovno superiornije od muškaraca, te se stoga uklapaju u obiteljski život i kućanske poslove. Émile Durkheim u studiji o samoubojstvu uočava da su stope samoubojstava više kod udatih žena u odnosu na neudate, a paralelno s time niže kod oženjenih muškaraca u odnosu na neoženjene. Smatra da žene, za razliku od muškaraca, imaju određene karakteristike koje ih čine osjetljivijima na mentalne bolesti, pa se stoga brak ženama pruža određen osjećaj sigurnosti (Baligar, 2018:617; Saltzman Chafetz, 2006:4). Za navedena stajališta ne postoje valjani dokazi koji bi povezali biološke sile s kompleksnim društvenim ponašanjem, a samim oslanjanjem na urođene predispozicije zanemaruje se važnost društvenih interakcija u cjelokupnom ljudskom ponašanju (Giddens, 2007:108). Teze biološkog determinizma opovrgavaju i antropološka istraživanja Margaret Mead koja su

pokazala da unatoč raširenoj sklonosti rodnoj diferencijaciji, društvene obaveze žena i muškaraca međusobno uvelike razlikuju među društvima (Abercrombie i sur., 2008:318).

Danas se, za razliku od prošlih vremena kada su navedena shvaćanja bila široko prihvaćena, funkcionalistički pristup često kritizira zbog zanemarivanja društvene komponente i promoviranja konzervativnih shvaćanja društvenog svijeta. Teze o ekspresivnoj ulozi žene i materinskoj deprivaciji se opovrgavaju. Jedna od kritika bitnih za rodnu dimenziju zanimanja navodi da žene nisu spriječene baviti se određenim zanimanjima zbog bioloških osobina, već zato što se ljude socijalizira u uloge koje od njih očekuje određena kultura (Giddens, 2007:114). Čak i suvremena sociobiologija dovodi u pitanje sociološko naglašavanje kulture nad biologijom (Abercrombie i sur., 2008:318).

1.1.2. KONFLIKTNA TEORIJA

Zagovornici klasične marksističke teorije naglašavaju da su rodna uređenja proizvod društvenog života (Saltzman Chafetz, 2006:5). Općenito govoreći, konfliktna teorija proučava borbu između dominantne skupine koja ima oruđe proizvodnje i klase radnika koju eksploatira dominantna skupina. Povezana s rodom, konfliktna teorija zastupa mišljenje da je spol jedna od dimenzija društvene nejednakosti i sukoba. Rodna nejednakost pritom donosi profit muškarcima, ali nanosi štetu ženama. Začetnik konfliktne teorije, Karl Marx, zajedno s Friederichom Engelom teoriju povezuje s rodom primjenjujući je na obiteljsku strukturu i kućanstvo. Autori pritom razlikuju moderna i predmoderna društva s obzirom na uloge žena i muškaraca. U predmodernim društvima nije bilo velike razlike između rodova jer nije postojalo sredstvo eksploatacije. S druge strane, u modernim društvima postoji pravo privatnog vlasništva i prenosi se patrijarhatom. Nejednakost je stoga karakteristika kapitalističkog sustava, a nepoznato je predmodernim društvima kao što su bili lovci i sakupljači (Baligar, 2018:617). Za razvoj konfliktne rodne teorije zaslužan je Georg Simmel koji je proučavao inferioran položaj žena u kapitalističkom društvu (Baligar, 2018:617).

1.1.3. FEMINISTIČKA TEORIJA

Feminističke teorije u društvu su najpoznatije i dalje aktualne teorije vezane uz područje roda. (Baligar, 2018:618). Iako se međusobno znatno razlikuju, povezuje ih težnja za objašnjavanjem rodnih nejednakosti u društvu i planovi nadilaženja istih

(Giddens, 2007:114). Feminizam se zalaže za društvene jednakosti muškaraca i žena, te se protivi seksizmu i patrijarhatu. Prvi znaci feminizma javljaju se u SAD-u 1840-ih, u znak protesta protiv patnje žena i američkog naroda afričkih korijena. Feminizam se dijeli u više potpodručja od kojih su najznačajniji radikalni feminizam, liberalni feminizam i marksistički ili socijalni feminizam (Baligar, 2018:618).

Liberalni feminizam fokus stavlja na društvene i kulturne aspekte rodne nejednakosti. Protiv seksizma i diskriminacije žena bore se pravnim i demokratskim putem. Liberalni feminizam umjereniji je u ciljevima i metodama od radikalnog. Kritike liberalnog feminizma uglavnom su usmjerene prema nemogućnosti rješavanja osnovnih uzroka rodne nejednakosti i parcijalnog prikazivanja problema rodne nejednakosti (Giddens, 2007:114). Sažeto rečeno, zalaže se za jednakost mogućnosti (Baligar, 2018:618).

Radikalni feminizam, za razliku od liberalnog, podređenost žena smatra dijelom većeg sustava ili strukture. Primarnim izvorom nejednakosti smatra patrijarhat koji predstavlja izvor potlačenosti žena u društvu i iz kojeg proizlazi prisvajanje ženskog tijela i seksualnosti, te muško nasilje nad ženama. Kritike koje se upućuju radikalnom feminizmu usmjerene su prema neprimjerenom i preopćenitom objašnjenju patrijarhata kao isključivog izvora rodne nejednakosti (Giddens, 2007:115).

Marksistički feminizam, poznat i kao socijalni feminizam, teoretizira klasne i patrijarhalne oblike ugnjetavanja žena (Saltzman Chafetz, 2006:9). Zalaže se za nestajanje rodne uloga i društvenih klasa (Baligar, 2018:618). Socijalne feministice smatraju propast kapitalizma nužnim, ali ne i dovoljnim uvjetom za okončanje ugnjetavanja žena (Saltzman Chafetz, 2006:9). Jedna od najznačajnijih utjecaja na feminističku teoriju zasigurno je bila francuska filozofkinja Simon de Beauvoir (Baligar, 2018:618). O njenom doprinosu sociološkoj rodnoj teoriji više će riječi biti u daljnjem dijelu teksta.

1.1.4. SIMBOLIČKI INTERAKCIONIZAM

Simbolički interakcionizam jedan je od temeljnih pristupa u mikro sociologiji. Za polazište teorije uzima interakcije licem u lice (Baligar, 2018:618). Interakcionistički pristupi rodu manje su fokusirani na same pojedince, a više na društveni kontekst unutar kojeg pojedinci stupaju u interakciju i silama koje djeluju izvan pojedinca (Wharton, 2005:7). Teorija se ne bavi pozitivnim i negativnim aspektima roda, već rod sagledava

kao faktor koji nam omogućava uspostavljanje odnosa u svakodnevnom životu. Prema teoriji koncepti poput rase, etničke pripadnosti ili spola ne postoje prirodno i objektivno, već nastaju u društvu (Baligar, 2018:618). Time se stvaraju određene socijalne kategorizacije kojima pojedinci klasificiraju druge i sebe kao članove određenih skupina. Neosporivo je da kategorizacija po spolu predstavlja jednu od najvažnijih socijalnih kategorizacija uopće (Wharton, 2005:7). Društvo pod nazivom žena ili muškarac ženama i muškarcima pripisuje određene karakteristike koje se smatraju ženstvenima i muževnima. Bitno je napomenuti i da prema teoriji rod ne postoji sam po sebi, već se ostvaruje kroz društvenu interakciju. Rod igra bitnu ulogu u oblikovanju svih odnosa ljudi u svakodnevnom životu (Baligar, 2018:618). Neke od perspektiva koje objašnjavaju socijalnu kategorizaciju prema spolu su etnometodologija, teorija statusnih razlika i homofiličnost (Wharton, 2005:7).

Jedan od najznačajnijih predstavnika simboličkog interakcionizma zasigurno je Erving Goffman. U svome radu polazi od stava da svaka individua posjeduje određene uloge koje u prigodnom trenutku izvodi na pozornici. Prema tome i rod predstavlja jednu od uloga kojom se pojedinci u društvu predstavljaju kao žena ili muškarac (Baligar, 2018:618).

1.1.5. SOCIJALNI KONSTRUKTIVIZAM

Kako bi se teorijski pristup što jasnije dočarao, potrebno je objasniti temeljni proces kojim pojedinac postaje dijelom društva - socijalizaciju. Berger i Luckmann (1992) socijalizaciju definiraju kao sveobuhvatno i konzistentno uvođenje pojedinca u objektivni svijet društva ili nekog njegovog sektora. Pritom razlikuju primarnu socijalizaciju, koja predstavlja prvu socijalizaciju koju pojedinac prolazi u djetinjstvu i putem koje postaje članom društva, te sekundarnu socijalizaciju koja predstavlja svaki sljedeći proces koji već socijaliziranog pojedinca uvodi u nove sektore objektivnog svijeta društva kojem pripada. Pojedinac u objektivnoj socijalnoj strukturi susreće značajne druge, zadužene za njegovu socijalizaciju. U konačnici, pojedinac postaje onakav kakvome mu se obraćaju značajni drugi. Preciznije rečeno, dobivanjem identiteta pojedincu se pripisuje određeno mjesto u svijetu. Kada se pojedinac prestane identificirati isključivo s konkretnim drugima on uključuje identifikaciju s općenitima i društvom, odnosno generaliziranim drugima. Time i završava primarna socijalizacija. Sadržaj koji

se usvaja primarnom socijalizacijom varira među društvima. Tako se, na primjer, nameće pretpostavka o postojanju prirodnog okvira obilježja za dječake ili djevojčice. Time dolazi do razlikovanja njihovih identiteta. Važno je napomenuti da socijalizacija nikada nije potpuna i nikada ne završava. Sekundarna socijalizacija podrazumijeva pounutrivanje institucionalnih podsvjetova. Stoga je uvjetovana kompleksnošću podjele rada i društvene raspodjele znanja. Može se reći da je sekundarna socijalizacija stjecanje znanja specifičnoga za ulogu koja se direktno ili indirektno korijene u podjeli rada (Berger i Luckmann, 1992; 155-173).

Poseban oblik socijalizacije predstavlja rodna socijalizacija koja podrazumijeva učenje rodni uloga uz pomoć aktera poput obitelji i medija. Smatra se da rodna socijalizacija počinje rođenjem djeteta. Djeca uče i internaliziraju norme i očekivanja koja prema njihovom viđenju korespondiraju s njihovim biološkim spolom. Na taj način djeca prihvaćaju spolne uloge, odnosno ženskost i muškost koje idu uz te uloge (Giddens, 2007:137). David Myers (2010.) daje najslikovitiji prikaz opasnosti rodne socijalizacije govoreći da ona djevojčicama daje korijene (*roots*), a dječacima krila (*wings*).

Dio sociologa dijeli mišljenje da i spol i rod treba smatrati društveno konstruiranim proizvodima. Pritom navode da je i ljudsko tijelo podložno društvenim silama koje ga oblikuju i mijenjaju, te se tijelu može pridati značaj koji obično ne smatra prirodnim. Pritom osobe konstruiraju i rekonstruiraju svoje tijelo na razne načine, na primjer, vježbanjem, prehranom, modnim izričajem, estetskim zahvatima ili promjenom spola. Stoga ljudsko tijelo i biologija nisu datost, već su podložni ljudskim djelovanjima i osobnim izborima unutar društva. Teoretičari koji zastupaju društvenu konstrukciju spola i roda odbacuju bilo kakav biološki temelj rodni razlika. Smatraju da su rodni identiteti i spolne razlike neodvojivo povezani unutar individualnog ljudskog tijela (Giddens, 2007:112).

Kada govorimo o rodni odnosima, oni se na makro razini konstituiraju diskurzivno i funkcionalno, pripisivanjem rodni uloga. Unutar društvenih odnosa ženama se pritom pripisuje uloga objekta, dok se muškarcima pripisuje uloga subjekta. Iz navedenoga proizlazi konstrukcija ženskoga koja nosi oznaku „drugosti“. Žene postaju ono „Drugo“, te poput stranaca, manjina, robova i drugih socijalni kategorija, bivaju isključene iz matrice hegemonog (muškog) kalkulusa moći (Forić i Bakić, 2019:53). Razumijevanju

drugosti, kao i roda općenito, doprinijela je i francuska filozofkinja Simone de Beauvoir ustanovivši da se ženom ne rađa već se ženom postaje (de Beauvoir, 1949). De Beauvoir se zbog doprinosa rodnoj teoriji ne smatra samo idejnom začetnicom feminizma (Baligar, 2018:618), već i jednom od začetnika socijalno konstruktivističkog pogleda na rodni identitet (Risman. 2018:125). U djelu „Drugi spol“ (1949) de Beauvoir razmatra kako se postaje ženom (ili muškarcem) pridavanjem etiketa kulturoloških obrazaca, preispituje pitanje moći koje se temelji na patrijarhalnoj dominaciji muškaraca, kako kultura postaje prisila za ženu (ali i muškarca), kako se objektivizira ženski identitet. Možemo zaključiti kako rodna konstrukcija i rodni identitet vrše prisilu nad pojedincima i usmjeravaju ih.

2. ZNAČENJE ZANIMANJA

Zanimanje je prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja (1998) definirano kao skup poslova i radnih zadaća, odnosno radnih mjesta, koji su svojim sadržajem i vrstom organizacijski i tehnološki toliko srodni i međusobno povezani da ih obavlja jedan izvršitelj koji posjeduje odgovarajuća znanja, sposobnosti i vještine. U državnoj statistici zanimanje podrazumijeva posao što ga obavlja osoba kako bi stekla potrebna sredstva za život (Nacionalna klasifikacija zanimanja, 1998), odnosno, prema Giddensovoj (2007:376) definiciji, zanimanje podrazumijeva rad koji se obavlja u zamjenu za redovitu plaću ili nadnicu. Važno je napomenuti da zanimanje, uz prethodno navedeno, predstavlja onu vrstu posla na koju osoba troši najveći dio svoga radnog vremena, bez obzira ima li za to odgovarajuće kvalifikacije (Peračković, 2007:385). Prvu sociološku definiciju zanimanja razradio je Max Weber određivši zanimanje pojmom koji se primjenjuje na vrstu specijalizacije, specifikacije i kombinacije funkcija koje obavlja pojedinac po čijoj mu je osnovi kontinuirano omogućeno dobivanje prihoda ili zarada (Peračković, 2007:381).

Zanimanje se u znanstvenim istraživanjima analizira kao jedno od temeljnih sociodemografskih obilježja stanovništva kao što su spol, dob, školska sprema, mjesto podrijetla i trenutno prebivalište (Peračković, 2007:378). Operacionalizacija pojma zanimanje u području sociologije podrazumijeva društvenu ulogu u ekonomskoj, tehničkoj i društvenoj podjeli rada, odnosno horizontalnu dimenziju, ali društveni status koji se pritom ostvaruje, odnosno vertikalnu dimenziju (Peračković, 2007:383). Zanimanje je u sociološkoj literaturi prema vertikalnoj dimenziji društvene strukture

jedan od pokazatelja društvene stratifikacije koja ukazuje na društvenu nejednakost. Zanimanje predstavlja društvenu kategoriju koja se slobodno izabire (za razliku od drugih sociodemografskih obilježja koje osoba ne može birati, poput dobi, spola, podrijetla i sl.). Time se društveni status koji pojedinac dobiva zanimanjem ne može okarakterizirati kao pripisan nego kao stečen (Peračković, 2007:378). O vertikalnoj, odnosno stratifikacijsko-klasnoj dimenziji podjele rada, koja društvo dijeli na klase i staleže, pisali su i klasični sociolozi. Među njima se ističu radovi Karla Marxa i Herberta Spencera. O horizontalnoj dimenziji, koja svojom raznolikošću stvara novu solidarnost i doprinosi većoj integraciji i razvoju društva, pisali su Émile Durkheim, Herbert Spencer i Adam Smith (Peračković, 2007:381).

Prilikom analize zanimanja potrebno ga je razgraničiti ga sa srodnim terminima. Zanimanje se često koristi kao sinonim za posao ili radno mjesto. Posao (radno mjesto) definira se kao skup radnih zadataka koje izvršava jedna osoba. Pritom se podaci o organizacijski i tehnološki srodnim poslovima, odnosno radnim mjestima, skupljaju u različita zanimanja. Takvi poslovi mogu biti više ili manje složeni (Nacionalna klasifikacija zanimanja, 1998). Osim što se koristi kao sinonim za posao, zanimanje se može odnositi i na grupu sličnih poslova koju svodimo pod isto zanimanje. Posao i zanimanje ne podrazumijevaju samo vrstu zadataka, nego uključuju i vještinu, odgovornost, zaradu, potrebne kvalifikacije i društveni status, životni stil, kulturne manire i sl. (Peračković, 2007:384).

Zanimanje se jasno razlikuje i od pojma djelatnosti. Djelatnost označava privrednu djelatnost, te je definirana kao vrsta proizvodnje ili usluga kojom se bavi radnik ili druga organizacija u kojoj osoba obavlja zanimanje. Zanimanje, kao što je i prethodno bilo spomenuto, predstavlja vrstu posla koju obavlja pojedinac radi stjecanja sredstava za život (Peračković, 2007:385).

3. ISTRAŽIVAČKI CILJ I HIPOTEZE

Rodna dimenzija zanimanja i dalje je podložna segregaciji unatoč nepostojanju temelja za njeno daljnje reproduciranje u suvremenom društvu. Uz preostali dio radno aktivnog stanovništva, i studenti prilikom završavanja obrazovanja izlaze na tržište rada i sredstva potrebna za život stječu radeći u raznim zanimanjima. S obzirom da se na razini Sveučilišta u Zagrebu studenti obrazuju u različitim područjima znanosti i umjetnosti,

predstavljaju dobre informatore potrebne za provedbu istraživanja o rodnim dimenzijama zanimanja. Studenti oblikuju novu generaciju radno aktivnog stanovništva i pritom sudjeluju u cjelokupnoj slici socioprofesionalne strukture u Republici Hrvatskoj. Stoga je cilj ovoga rada je ispitati stavove studenata Sveučilišta u Zagrebu o rodnim dimenzijama zanimanja u Republici Hrvatskoj. U istraživanju je postavljeno pet hipoteza vezanih uz stavove studenata o rodnim dimenzijama zanimanja:

H1: Ne postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na spol.

H2: : Ne postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na godinu studija.

H3: Postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje znanosti i umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu na kojem studiraju.

H4: Postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na tip naselja iz kojeg dolaze na studij.

H5: Postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na odnos prema religiji.

4. METODOLOGIJA

Kvantitativno istraživanje provedeno je metodom anketnog upitnika putem interneta. Anketni je upitnik konstruiran od tri bloka pitanja. Prvi blok ispituje sociodemografske i sociogeografske karakteristike ispitanika, drugi opće stavove o rodnoj uvjetovanosti zanimanja i treći stavove o rodnoj uvjetovanosti pojedinih zanimanja u Republici Hrvatskoj. Prvi blok pitanja sastoji se od pitanja o spolu ispitanika, godini i području studija, tipu naselja u kojem studenti žive i odnosu prema religiji. Pitanje o odnosu prema religiji oblikovano je prema Bezinović i sur. (2004), pitanje o tipu naselja po uzoru na podatke Državnog zavoda za statistiku (2011), a pitanje o području studija prema podacima Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje i portala Postani student (2021). Ostala pitanja, vezana uz opće stavove o rodnoj uvjetovanosti zanimanja i stavove o

rodnoj uvjetovanosti pojedinih zanimanja u Republici Hrvatskoj, konstruirana su samostalno.

4.1. ZAŠTITA SUDIONIKA ISTRAŽIVANJA

Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno i anonimno. Sociodemografski i sociogeografski podaci o studentima koji su se prikupljani u svrhu provedbe istraživanja su spol, godina i područje studija, tip naselja u kojem žive i odnos prema religiji. Na temelju datih informacija studente nije moguće povezati s ispunjenim anketnim upitnikom. Prije istraživanja ispitanicima su se predstavile sve relevantne informacije o cilju i svrsi istraživanja. Ispitanici su mogli u bilo kojem trenu odustati od popunjavanja anketnog upitnika. Pojedinačne informacije dobivene istraživanjem neće se otkrivati na bilo koji način, već samo predstavljaju zbir rezultata istraživanja. Interpretaciji rezultata pristupalo se odgovorno i vrijednosno neutralno. Svi dobiveni podaci čuvaju se i nakon provedbe istraživanja. Datoteka s podacima je zaštićena od pristupa trećih osoba.

4.2. UZORAK

Ciljna populacija istraživanja bili su studenti Sveučilišta u Zagrebu akademske godine 2020./2021. Zbog specifičnosti i pristupačnosti studenata kao ciljne populacije korišten je ne-probabilistički prigodni uzorak. Za potrebe istraživanja provedena je anketa putem interneta, kreirana pomoću Google obrasca. U istraživanju su sudjelovala 456 studenata različitih područja znanosti i umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Detaljan pregled ispitanog uzorka nalazi se u tablicama u nastavku teksta.

U tablici 1. prikazana je struktura ispitanika prema spolu. Kao što je prethodno navedeno, u istraživanju su sudjelovala 456 ispitanika. Od ukupnog broja 72,4% ispitanika je ženskog spola, a 27% muškog spola. Tri ispitanika (0,7%) nisu se željela izjasniti po pitanju spola.

Tablica 1 Spol ispitanika

	<i>SPOL</i>	
	<i>BROJ ISPITANIKA</i>	<i>POSTOTAK</i>
<i>Ženski</i>	330	72,4%
<i>Muški</i>	123	27%

Uzorak studenata raspršen je različite godine preddiplomskog, diplomskog i integriranog studija. Zbog duljine trajanja određenih studijskih programa iz područja biomedicine i zdravstva, u anketnom upitniku je ponuđen odabir šeste godine studija.

Tablica 2 Godina studija

<i>GODINA STUDIJA</i>		
	<i>BROJ ISPITANIKA</i>	<i>POSTOTAK</i>
<i>1.</i>	117	25,7%
<i>2.</i>	87	19,1%
<i>3.</i>	100	21,9%
<i>4.</i>	52	11,4%
<i>5.</i>	80	17,5%
<i>6.</i>	20	4,4%

Kako bi u uzorak ušli studenti različitih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu, prikupljanje podataka je uključivalo različita područja znanosti i umjetnosti unutar Sveučilišta. Podaci su prikazani u tablici 3.

Tablica 3 Područje znanosti ili umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu

<i>PODRUČJE STUDIJA</i>		
	<i>BROJ ISPITANIKA</i>	<i>POSTOTAK</i>
<i>Biomedicina i zdravstvo</i>	41	9%
<i>Društvene znanosti</i>	171	37,5%
<i>Humanističke znanosti</i>	93	20,4%
<i>Interdisciplinarna područja</i>	15	3,3%
<i>Prirodne znanosti</i>	15	3,3%
<i>Tehničke znanosti</i>	108	23,7%
<i>Umjetničko područje</i>	13	2,9%

Jedno od razlikovnih obilježja koje je uzeto u obzir prilikom izrade istraživanja je i mjesto prebivališta studenata, odnosno, u analizu je uključen tip naselja iz kojeg studenti dolaze. Raspršenost studenata po navedenom kriteriju prikazana je u tablici 4.

Tablica 4 Tip naselja iz kojeg studenti dolaze na studij

<i>TIP NASELJA</i>		
	<i>BROJ ISPITANIKA</i>	<i>POSTOTAK</i>
<i>Manje selo</i>	64	14%
<i>Veće selo</i>	65	14,3%
<i>Manji grad (do 20 000 stanovnika)</i>	103	22,6%
<i>Veliki grad (iznad 20 000 stanovnika)</i>	224	49,1%

Istraživanje je uključivalo i odnos studenata prema religiji koji se mjerio kroz šest stupnjeva prikazanih u tablici 5.

Tablica 5 Odnos studenata prema religiji

<i>ODNOS PREMA RELIGIJI</i>		
	<i>BROJ ISPITANIKA</i>	<i>POSTOTAK</i>
<i>Nisam religiozan i protivnik sam religije</i>	37	8,1%
<i>Nisam religiozan, iako nemam ništa protiv religije</i>	115	25,2%
<i>Prema religiji sam ravnodušan</i>	32	7%
<i>Dosta razmišljam o tome, ali nisam načistu vjerujem li ili ne</i>	49	10,7%
<i>Religiozan sam, premda ne prihvaćam sve što moja vjera uči</i>	129	28,3%
<i>Uvjeren sam vjernik i prihvaćam sve što moja vjera uči</i>	94	20,6%

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Pitanje koje se odnosi na opće stavove studenata Sveučilišta u Zagrebu o rodnoj uvjetovanosti zanimanja sastojalo se od tvrdnji koje ispituju stavove o dominantno muškim i o dominantno ženskim zanimanjima. Stavovi studenata o dominantno muškim zanimanjima ispitani su kroz pet varijabli (Postoje dominantno muška zanimanja, U nekim zanimanjima ljepše mi je vidjeti muškarca nego li ženu, Kada vidim ženu da obavlja dominantno muški posao postajem sumnjičav/a u kvalitetu obavljenog posla, Postoje opravdani razlozi zašto su neka zanimanja dominantno muška, Žena u muškim zanimanjima predmet je ismijavanja), kao i stavovi studenata o dominantno ženskim zanimanjima (Postoje dominantno ženska zanimanja, U nekim zanimanjima ljepše mi je vidjeti ženu nego li muškarca, Postoje opravdani razlozi zašto su neka zanimanja dominantno ženska, Kada vidim muškarca da obavlja dominantno ženski posao postajem sumnjičav/a u kvalitetu obavljenog posla, Muškarac u ženskim zanimanjima predmet je ismijavanja). Rezultati prema broju odgovora za svaku od navedenih tvrdnji prikazani su u tablici 6.

Tablica 6 Opći stavovi studenata o rodnoj uvjetovanosti zanimanja

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Ne želim odgovoriti
<i>Postoje dominantno ženska zanimanja</i>	45	43	50	180	132	6
<i>U nekim zanimanjima ljepše mi je vidjeti ženu nego li muškarca</i>	93	77	74	125	83	4
<i>Postoje opravdani razlozi zašto su neka zanimanja dominantno ženska</i>	79	80	82	127	84	4

<i>Kada vidim muškarca da obavlja dominantno ženski posao postajem sumnjičav/a u kvalitetu obavljenog posla</i>	245	139	48	17	5	2
<i>Muškarac u ženskim zanimanjima predmet je ismijavanja</i>	134	81	98	99	35	9
<i>Postoje dominantno muška zanimanja</i>	40	30	34	158	161	33
<i>U nekim zanimanjima ljepše mi je vidjeti muškarca nego li ženu</i>	140	84	75	73	72	12
<i>Kada vidim ženu da obavlja dominantno muški posao postajem sumnjičav/a u kvalitetu obavljenog posla</i>	238	116	61	25	11	5
<i>Postoje opravdani razlozi zašto su neka zanimanja dominantno muška</i>	88	49	80	109	113	17
<i>Žena u muškim zanimanjima predmet je ismijavanja</i>	134	85	86	96	39	16

5.1. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA SPOL

U daljnjoj analizi rada kategorizirane su prethodno navedene varijable i dobivene dvije varijable (u tablici 7. prikazane kao zanimanja_muškarci i zanimanja_žene). T-testom je utvrđeno da ne postoji statistički značajna razlika u percepciji zanimanja kao

dominantno muških i kao dominantno ženskih s obzirom na spol ispitanika ($p > 0.05$). Stoga se prihvaća hipoteza koja navodi da ne postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na spol.

Tablica 7 Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na spol

		Levene's Test for Equality of Variances	
		F	Sig.
zanimanja_muškarci	Equal variances assumed	1,646	0,200
	Equal variances not assumed		
zanimanja_žene	Equal variances assumed	2,851	0,092
	Equal variances not assumed		

5.2. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA UPISANU GODINU STUDIJA

Za stavove studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na godinu studija također nije utvrđena statistički značajna razlika ($p > 0.05$). Moguće objašnjenje je smanjena mogućnost promjene u mišljenjima studenata u periodu studiranja. Za vrijeme studija studenti ne mijenjaju dobnu skupinu kojoj pripadaju. Općenito govoreći, studenti pripadaju poprilično homogenoj i dobno bliskoj skupini ispitanika. Na temelju statičke obrade podataka može se prihvatiti hipoteza koja navodi da ne postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na godinu studija.

5.3. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA PODRUČJE STUDIJA

Pri testiranju hipoteze o percepciji zanimanja kao dominantno muških i kao dominantno ženskih s obzirom na područje studija ispitanika, utvrđeno je da postoji statistički značajna razlika za obje testirane varijable ($p < 0,05$). Rezultati su prikazani u tablici 8.

Tablica 8 ANOVA: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje studija

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
zanimanja_zenska_dominantno	Between Groups	9,249	6	1,542	2,468	0,023
	Within Groups	270,434	433	0,625		
	Total	279,684	439			
zanimanja_muska_dominantno	Between Groups	12,122	6	2,020	2,865	0,010
	Within Groups	279,940	397	0,705		
	Total	292,062	403			

Statistički značajna razlika u percepciji zanimanja kao dominantno ženskih utvrđena je između društvenih i tehničkih znanosti, društvenih i biomedicinski, prirodnih i tehničkih, te prirodnih i biomedicinskih ($p < 0,05$). U percepciji zanimanja kao dominantno muških, statistički značajna razlika ($p < 0,05$) utvrđena je između društvenih i tehničkih znanosti, humanističkih i tehničkih, tehničkih i umjetničkog područja. Sve su statistički značajne razlike označene u tablici 9.

Tablica 9 POST HOC TEST: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje studija

Dependent Variable			Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
zanimanja_zenska_dominantno	Društvene znanosti	Humanističke znanosti	-0,16065	0,10416	0,124	-0,3654	0,0441
		Prirodne znanosti	0,25358	0,21323	0,235	-0,1655	0,6727
		Tehničke znanosti	-,25475*	0,09918	0,011	0,4497	-0,0598
		Biomedicinske znanosti	-,30414*	0,13808	0,028	0,5755	-0,0328
		Interdisciplinarna područja	-0,26642	0,21323	0,212	-0,6855	0,1527
		Umjetničke akademije	0,16640	0,22776	0,465	-0,2813	0,6141
	Humanističke znanosti	Društvene znanosti	0,16065	0,10416	0,124	-0,0441	0,3654
		Prirodne znanosti	0,41423	0,22058	0,061	-0,0193	0,8478
		Tehničke znanosti	-0,09410	0,11412	0,410	0,3184	-0,1302

	Biomedicinske znanosti	-0,14349	0,14917	0,337	0,4367	-	0,1497
	Interdisciplinarna područja	-0,10577	0,22058	0,632	0,5393	-	0,3278
	Umjetničke akademije	0,32705	0,23465	0,164	0,1341	-	0,7882
Prirodne znanosti	Društvene znanosti	-0,25358	0,21323	0,235	0,6727	-	0,1655
	Humanističke znanosti	-0,41423	0,22058	0,061	0,8478	-	0,0193
	Tehničke znanosti	-,50833*	0,21827	0,020	0,9373	-	-
	Biomedicinske znanosti	-,55772*	0,23848	0,020	1,0264	-	-
	Interdisciplinarna područja	-0,52000	0,28857	0,072	1,0872	-	0,0472
	Umjetničke akademije	-0,08718	0,29947	0,771	0,6758	-	0,5014
	Tehničke znanosti	Društvene znanosti	,25475*	0,09918	0,011	0,0598	-
Humanističke znanosti		0,09410	0,11412	0,410	0,1302	-	0,3184

	Prirodne znanosti	,50833*	0,21827	0,020	0,0793	0,9373
	Biomedicinske znanosti	-0,04939	0,14573	0,735	0,3358	0,2370
	Interdisciplinarna područja	-0,01167	0,21827	0,957	0,4407	0,4173
	Umjetničke akademije	0,42115	0,23248	0,071	0,0358	0,8781
Biomedicinske znanosti	Društvene znanosti	,30414*	0,13808	0,028	0,0328	0,5755
	Humanističke znanosti	0,14349	0,14917	0,337	0,1497	0,4367
	Prirodne znanosti	,55772*	0,23848	0,020	0,0890	1,0264
	Tehničke znanosti	0,04939	0,14573	0,735	0,2370	0,3358
	Interdisciplinarna područja	0,03772	0,23848	0,874	0,4310	0,5064
	Umjetničke akademije	0,47054	0,25155	0,062	0,0239	0,9650
Interdisciplinarna područja	Društvene znanosti	0,26642	0,21323	0,212	0,1527	0,6855

		Humanističke znanosti	0,10577	0,22058	0,632	- 0,327 8	0,539 3
		Prirodne znanosti	0,52000	0,28857	0,072	- 0,047 2	1,087 2
		Tehničke znanosti	0,01167	0,21827	0,957	- 0,417 3	0,440 7
		Biomedicinske znanosti	-0,03772	0,23848	0,874	- 0,506 4	0,431 0
		Umjetničke akademije	0,43282	0,29947	0,149	- 0,155 8	1,021 4
	Umjetničke akademije	Društvene znanosti	-0,16640	0,22776	0,465	- 0,614 1	0,281 3
		Humanističke znanosti	-0,32705	0,23465	0,164	- 0,788 2	0,134 1
		Prirodne znanosti	0,08718	0,29947	0,771	- 0,501 4	0,675 8
		Tehničke znanosti	-0,42115	0,23248	0,071	- 0,878 1	0,035 8
		Biomedicinske znanosti	-0,47054	0,25155	0,062	- 0,965 0	0,023 9

		Interdisciplin arna područja	-0,43282	0,29947	0,149	- 1,021 4	0,155 8
zanimanja_muska_dominantno	Društvene znanosti	Humanističke znanosti	-0,08618	0,11533	0,455	- 0,312 9	0,140 5
		Prirodne znanosti	0,01905	0,23467	0,935	- 0,442 3	0,480 4
		Tehničke znanosti	-,38406*	0,11120	0,001	- 0,602 7	- 0,165 4
		Biomedicinsk e znanosti	-0,29825	0,15250	0,051	- 0,598 1	0,001 6
		Interdisciplin arna područja	-0,10667	0,22740	0,639	- 0,553 7	0,340 4
		Umjetničke akademije	0,27179	0,24278	0,264	- 0,205 5	0,749 1
		Humanističke znanosti	0,08618	0,11533	0,455	- 0,140 5	0,312 9
		Prirodne znanosti	0,10523	0,24283	0,665	- 0,372 2	0,582 6
		Tehničke znanosti	-,29788*	0,12753	0,020	- 0,548 6	- 0,047 2

	Biomedicinske znanosti	-0,21207	0,16479	0,199	0,5360	-	0,1119
	Interdisciplinarna područja	-0,02049	0,23581	0,931	0,4841	-	0,4431
	Umjetničke akademije	0,35797	0,25068	0,154	0,1349	-	0,8508
Prirodne znanosti	Društvene znanosti	-0,01905	0,23467	0,935	0,4804	-	0,4423
	Humanističke znanosti	-0,10523	0,24283	0,665	0,5826	-	0,3722
	Tehničke znanosti	-0,40311	0,24090	0,095	0,8767	-	0,0705
	Biomedicinske znanosti	-0,31729	0,26253	0,228	0,8334	-	0,1988
	Interdisciplinarna područja	-0,12571	0,31205	0,687	0,7392	-	0,4878
	Umjetničke akademije	0,25275	0,32343	0,435	0,3831	-	0,8886
	Tehničke znanosti	Društvene znanosti	,38406*	0,11120	0,001	0,1654	-
Humanističke znanosti		,29788*	0,12753	0,020	0,0472	-	0,5486

	Prirodne znanosti	0,40311	0,24090	0,095	- 0,070 5	0,876 7
	Biomedicinske znanosti	0,08581	0,16193	0,596	- 0,232 5	0,404 2
	Interdisciplinarna područja	0,27739	0,23382	0,236	- 0,182 3	0,737 1
	Umjetničke akademije	,65585*	0,24881	0,009	0,166 7	1,145 0
Biomedicinske znanosti	Društvene znanosti	0,29825	0,15250	0,051	- 0,001 6	0,598 1
	Humanističke znanosti	0,21207	0,16479	0,199	- 0,111 9	0,536 0
	Prirodne znanosti	0,31729	0,26253	0,228	- 0,198 8	0,833 4
	Tehničke znanosti	-0,08581	0,16193	0,596	- 0,404 2	0,232 5
	Interdisciplinarna područja	0,19158	0,25606	0,455	- 0,311 8	0,695 0
	Umjetničke akademije	,57004*	0,26981	0,035	0,039 6	1,100 5
Interdisciplinarna područja	Društvene znanosti	0,10667	0,22740	0,639	- 0,340 4	0,553 7

		Humanističke znanosti	0,02049	0,23581	0,931	- 0,443 1	0,484 1
		Prirodne znanosti	0,12571	0,31205	0,687	- 0,487 8	0,739 2
		Tehničke znanosti	-0,27739	0,23382	0,236	- 0,737 1	0,182 3
		Biomedicinske znanosti	-0,19158	0,25606	0,455	- 0,695 0	0,311 8
		Umjetničke akademije	0,37846	0,31820	0,235	- 0,247 1	1,004 0
	Umjetničke akademije	Društvene znanosti	-0,27179	0,24278	0,264	- 0,749 1	0,205 5
		Humanističke znanosti	-0,35797	0,25068	0,154	- 0,850 8	0,134 9
		Prirodne znanosti	-0,25275	0,32343	0,435	- 0,888 6	0,383 1
		Tehničke znanosti	-,65585*	0,24881	0,009	- 1,145 0	- 0,166 7
		Biomedicinske znanosti	-,57004*	0,26981	0,035	- 1,100 5	- 0,039 6

		Interdisciplin arna područja	-0,37846	0,31820	0,235	- 1,004 0	0,247 1
--	--	---------------------------------	----------	---------	-------	-----------------	------------

Kada su u pitanju dominantno ženska zanimanja, prema rezultatima istraživanja može se zaključiti da su studenti biomedicinskih i tehničkih područja znanosti znatno skloniji stereotipizaciji zanimanja u odnosu na studente društvenih i prirodnih znanosti. Stoga možemo tvrditi da se u društvenim i prirodnim znanostima manje stereotipiziraju zanimanja s obzirom na rod. Kod dominantno muških zanimanja može se zaključiti da su studenti tehničkih i biomedicinskih područja znanosti skloniji stereotipizaciji zanimanja u odnosu na studente društvenih znanosti, humanističkih znanosti i umjetničkog područja.

Tablica 10 OPIS REZULTATA: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje studija

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
zanimanja_zenska_ dominantno	Društvene znanosti	163	2,7202	0,73284	0,05740
	Humanističke znanosti	89	2,8809	0,76260	0,08084
	Prirodne znanosti	15	2,4667	0,89016	0,22984
	Tehničke znanosti	104	2,9750	0,85794	0,08413
	Biomedicinske znanosti	41	3,0244	0,83928	0,13107
	Interdisciplinarna područja	15	2,9867	0,83655	0,21600
	Umjetničke akademije	13	2,5538	0,78381	0,21739
	Total	440	2,8368	0,79818	0,03805
zanimanja_muska_ dominantno	Društvene znanosti	150	2,7333	0,79888	0,06523
	Humanističke znanosti	82	2,8195	0,83184	0,09186

	Prirodne znanosti	14	2,7143	1,10304	0,29480
	Tehničke znanosti	92	3,1174	0,82177	0,08567
	Biomedicinske znanosti	38	3,0316	0,96929	0,15724
	Interdisciplinarna područja	15	2,8400	0,82531	0,21310
	Umjetničke akademije	13	2,4615	0,77625	0,21529
	Total	404	2,8609	0,85130	0,04235

5.4. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA RELIGIOZNOST

Testiranjem hipoteze o percepciji zanimanja kao dominantno muških i kao dominantno ženskih s obzirom na stupanj religioznosti ispitanika, utvrđeno je da postoji statistički značajna razlika za obje testirane varijable ($p < 0,05$). Rezultati su prikazani u tablici 11.

Tablica 11 ANOVA: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na religioznost

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
zanimanja_zenska_dominantno	Between Groups	8,318	5	1,664	2,661	0,022
	Within Groups	271,365	434	0,625		
	Total	279,684	439			
zanimanja_muska_dominantno	Between Groups	13,577	5	2,715	3,881	0,002
	Within Groups	278,485	398	0,700		
	Total	292,062	403			

Statistički značajna razlika ($p < 0,05$) u percepciji zanimanja kao dominantno ženskih utvrđena je između ispitanika koji tvrde da nisu religiozni premda nemaju ništa protiv

religije i studenata koji su religiozni i prihvaćaju sve što ih njihova vjera uči, kao i između studenata koji su prema religiji ravnodušni i onih koji su religiozni i prihvaćaju sve što ih njihova vjera uči. U percepciji zanimanja kao dominantno muških, statistički značajna razlika ($p < 0,05$) utvrđena je između studenata koji su religiozni i prihvaćaju sve što ih njihova vjera uči i svih ostalih skupina ispitanika s obzirom na stupanj religioznosti. Statistički značajne razlike označene su u tablici 12.

Tablica 12 POST HOC TEST: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na religioznost

Dependent Variable			Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
zanimanja_zenska_dominantno	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	0,10354	0,15380	0,501	-0,1987	0,4058
		Prema religiji sam ravnodušan	0,13622	0,19502	0,485	-0,2471	0,5195
		Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	-0,02274	0,17655	0,898	-0,3697	0,3243
		Religiozan sam premda ne	-0,06241	0,15096	0,680	-0,3591	0,2343

	prihvaćam sve što me moja vjera uči						
	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,27311	0,15704	0,083	-0,5818	0,0355	
Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	-0,10354	0,15380	0,501	-0,4058	0,1987	
	Prema religiji sam ravnodušan	0,03268	0,16112	0,839	-0,2840	0,3493	
	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	-0,12628	0,13818	0,361	-0,3979	0,1453	
	Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,16595	0,10350	0,110	-0,3694	0,0375	

	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,37665*	0,11219	0,001	-0,5971	-0,1562
Prema religiji sam ravnodušan	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	-0,13622	0,19502	0,485	-0,5195	0,2471
	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	-0,03268	0,16112	0,839	-0,3493	0,2840
	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	-0,15896	0,18296	0,385	-0,5185	0,2006
	Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,19863	0,15841	0,211	-0,5100	0,1127
	Religiozan sam i	-0,40933*	0,16421	0,013	-0,7321	-0,0866

		prihvaćam sve što me moja vjera uči					
Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	0,02274	0,17655	0,898	-0,3243	0,3697	
	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	0,12628	0,13818	0,361	-0,1453	0,3979	
	Prema religiji sam ravnodušan	0,15896	0,18296	0,385	-0,2006	0,5185	
	Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,03967	0,13501	0,769	-0,3050	0,2257	
	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,25037	0,14177	0,078	-0,5290	0,0283	
	Religiozan sam premda	Nisam religiozan i	0,06241	0,15096	0,680	-0,2343	0,3591

ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	protivnik/ca sam religije						
	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	0,16595	0,10350	0,110	-0,0375	0,3694	
	Prema religiji sam ravnodušan	0,19863	0,15841	0,211	-0,1127	0,5100	
	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	0,03967	0,13501	0,769	-0,2257	0,3050	
	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,21070	0,10826	0,052	-0,4235	0,0021	
Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	0,27311	0,15704	0,083	-0,0355	0,5818	
	Nisam religiozan premda nemam	,37665*	0,11219	0,001	0,1562	0,5971	

		ništa protiv religije					
		Prema religiji sam ravnodušan	,40933*	0,16421	0,013	0,0866	0,7321
		Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	0,25037	0,14177	0,078	-0,0283	0,5290
		Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	0,21070	0,10826	0,052	-0,0021	0,4235
zanimanja_muska_dominantno	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	0,08654	0,17216	0,615	-0,2519	0,4250
		Prema religiji sam ravnodušan	0,16843	0,21808	0,440	-0,2603	0,5972
		Dosta razlišljam o tome, ali nisam na	-0,08157	0,19807	0,681	-0,4710	0,3078

	čistu vjerujem li ili ne					
	Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,13088	0,16928	0,440	-0,4637	0,2019
	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	-,39377*	0,17445	0,025	-0,7367	-0,0508
Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	-0,08654	0,17216	0,615	-0,4250	0,2519
	Prema religiji sam ravnodušan	0,08189	0,17905	0,648	-0,2701	0,4339
	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	-0,16811	0,15404	0,276	-0,4709	0,1347
	Religiozan sam premda	-0,21743	0,11468	0,059	-0,4429	0,0080

	ne prihvaćam sve što me moja vjera uči						
	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	-,48031*	0,12219	0,000	-0,7205	-0,2401	
Prema religiji sam ravnodušan	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	-0,16843	0,21808	0,440	-0,5972	0,2603	
	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	-0,08189	0,17905	0,648	-0,4339	0,2701	
	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	-0,25000	0,20408	0,221	-0,6512	0,1512	
	Religiozan sam premda ne prihvaćam	-0,29932	0,17628	0,090	-0,6459	0,0472	

		sve što me moja vjera uči					
		Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	-,56220*	0,18125	0,002	-0,9185	-0,2059
Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne		Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	0,08157	0,19807	0,681	-0,3078	0,4710
		Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	0,16811	0,15404	0,276	-0,1347	0,4709
		Prema religiji sam ravnodušan	0,25000	0,20408	0,221	-0,1512	0,6512
		Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	-0,04932	0,15081	0,744	-0,3458	0,2472
		Religiozan sam i prihvaćam	-,31220*	0,15659	0,047	-0,6201	-0,0043

		sve što me moja vjera uči					
Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	0,13088	0,16928	0,440	-0,2019	0,4637	
	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	0,21743	0,11468	0,059	-0,0080	0,4429	
	Prema religiji sam ravnodušan	0,29932	0,17628	0,090	-0,0472	0,6459	
	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	0,04932	0,15081	0,744	-0,2472	0,3458	
	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	-,26288*	0,11809	0,027	-0,4950	-0,0307	
Religiozan sam i	Nisam religiozan i	,39377*	0,17445	0,025	0,0508	0,7367	

prihvaćam sve što me moja vjera uči	protivnik/ca sam religije					
	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	,48031*	0,12219	0,000	0,2401	0,7205
	Prema religiji sam ravnodušan	,56220*	0,18125	0,002	0,2059	0,9185
	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	,31220*	0,15659	0,047	0,0043	0,6201
	Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	,26288*	0,11809	0,027	0,0307	0,4950

Prema rezultatima istraživanja možemo zaključiti da studenti koji iskazuju visok stupanja religioznosti (religiozni su i prihvaćaju sve što ih njihova vjera uči) više stereotipiziraju zanimanja u odnosu na studente koji nisu religiozni. Rezultati su prikazani u tablici 13.

Tablica 13 OPIS REZULTATA: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na stupanj religioznosti

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
zanimanja_zenska_dominantno	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	35	2,7943	0,89638	0,15152
	Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije	108	2,6907	0,78699	0,07573
	Prema religiji sam ravnodušan	31	2,6581	0,71590	0,12858
	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	47	2,8170	0,79545	0,11603
	Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	127	2,8567	0,77045	0,06837
	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	92	3,0674	0,80180	0,08359
	Total	440	2,8368	0,79818	0,03805
	zanimanja_muska_dominantno	Nisam religiozan i protivnik/ca sam religije	31	2,7613	0,96529
Nisam religiozan premda nemam ništa protiv religije		99	2,6747	0,82541	0,08296
Prema religiji sam ravnodušan		28	2,5929	0,72313	0,13666

	Dosta razlišljam o tome, ali nisam na čistu vjerujem li ili ne	42	2,8429	0,82111	0,12670
	Religiozan sam premda ne prihvaćam sve što me moja vjera uči	115	2,8922	0,84533	0,07883
	Religiozan sam i prihvaćam sve što me moja vjera uči	89	3,1551	0,82943	0,08792
	Total	404	2,8609	0,85130	0,04235

5.5. STAVOVI STUDENATA O RODNIM DIMENZIJAMA ZANIMANJA S OBZIROM NA MJESTO PREBIVALIŠTA

T-testom je utvrđeno da ne postoji statistički značajna razlika u percepciji zanimanja kao dominantno muških i kao dominantno ženskih s obzirom na mjesto prebivališta ispitanika ($p > 0.05$). Stoga se može odbaciti hipoteza koja navodi da postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na odnos prema religiji. Moguće objašnjenje je, kao i za pitanje godine studija, homogenost populacije studenata.

Tablica 14 Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na mjesto prebivališta

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
zanimanja_muškarci	Between Groups	1,880	3	0,627	1,064	0,364
	Within Groups	257,290	437	0,589		
	Total	259,170	440			

zanimanja_žene	Between Groups	5,264	3	1,755	1,846	0,138
	Within Groups	392,665	413	0,951		
	Total	397,929	416			

6. RASPRAVA

Cilj rada bio je ispitati stavove studenata Sveučilišta u Zagrebu o rodnim dimenzijama zanimanja u Republici Hrvatskoj. Iako u suvremenom društvu ne postoje dokazi koji bi opravdavali rodnu obojenost zanimanja, činjenice je da se na području Republike Hrvatske i dalje reproduciraju stavovi koji opravdavaju postojanje dominantno muških ili dominantno ženskih zanimanja. Istraživanja pokazuju da su žene u većoj mjeri zaposlene u poslovima koji se mogu povezati s kućanskima (npr. sobarice, konobarice, čistačice), kao i u rutinskim činovničkim poslovima. S druge strane, muškarci dominiraju u polukvalificiranim i kvalificiranim fizičkim poslovima (Giddens, 2007:392). Rod i dalje ostaje važan oblik društvene stratifikacije i kritičan čimbenik u strukturiranju životnih mogućnosti pojedinaca i skupina te, te snažno utječe na njihove uloge unutar društvenih institucija (Giddens, 2007:112). Iako pojedinci posjeduju slobodu samostalnog donošenja odluka po pitanju profesionalne karijere i zapošljavanja, te kreiranja mišljenja o rodnim dimenzijama zanimanja, oni se nerijetko priklanjaju mišljenjima koja su sukladna kulturološko utemeljenim zalihama znanja. Time se rodni identitet pojedinca, pa i rodna dimenzija zanimanja, usmjeravaju u skladu s društvenim kompromisom.

Giddens (2007:112) ističe da muškarci i žene zbog prevladavajuće spolne podjele rada nemaju jednak položaj u društvu. Unatoč navedenoj činjenici, rodna podjela zanimanja i dalje opstaje i prenosi se na nove generacije. Stoga je potrebno uzeti u obzir i socijalizacijsku funkciju zanimanja koja usporedno s ostalim akterima socijalizacije omogućava pojedincu usvajanje svoga društvenog identiteta. Kroz nju se s vremenom razvija određeni stupanj identifikacije sa zanimanjem, a taj identitet često predstavlja i najvažniji čimbenik društvenoga ugleda. Navedeno je vidljivo kroz primjer prikazivanja titula u raznim interakcijama u društvu (Peračković, 2007:379). Realan broj zaposlenih

žena i muškaraca u određenim zanimanjima u Republici Hrvatskoj zasigurno pridonosi oblikovanju mišljenja o rodnim dimenzijama zanimanja.

U istraživanju je postavljeno pet hipoteza vezanih uz stavove studenata Sveučilišta u Zagrebu o rodnim dimenzijama zanimanja. Nakon prikaza rezultata istraživanja može se zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na spol, godinu studija i tip naselja iz kojeg dolaze na studij (odnosno mjesto prebivališta). Prihvaćene su hipoteze koje navode da postoji statistički značajna razlika u stavovima studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje znanosti i umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu na kojem studiraju, te s obzirom na odnos studenata prema religiji.

Prilikom analize stavova studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje znanosti i umjetnosti na kojem studiraju, objašnjenje je moguće potražiti u rodnoj stereotipizaciji zanimanja koja postoje od formalnog izlaska žena na tržište rada. Na povećanje zaposlenosti žena tijekom povijesti utjecale su brojne promjene u opsegu i vrsti zadataka koje su se tradicionalno povezivale za ženama i kućanstvom, smanjenje stope rađanja i povećanje prosječne dobi prvog porođaja, smanjenje obitelji, povećanje broja neudanih žena i žena bez djece, povećanje broja samohranih majki mehanizacija kućnih poslova, ravnopravnija podjela kućanskih poslova između žena i muškaraca, ekonomski pritisci na kućanstvo, ali i zapošljavanje žena zbog osobnog razvoja i napretka, kao i pokreti za emancipaciju žena tijekom 1960-ih i 1970-ih godina (Giddens, 2007:391). Unatoč brojnim promjenama žene se i dalje susreću s brojnim preprekama na tržištu rada koje im onemogućavaju probijanje u dominantno muška zanimanja ili im smanjuju mogućnost napredovanja i evaluacije u usporedbi s muškim kolegama.

Rodnu uvjetovanost zanimanja stoga uočavamo u profesionalnog rodnoj segregaciji koja ukazuje na to da muškarci i žene obavljaju pretežito različite poslove temeljem prevladavajućeg shvaćanja o tome što je primjeren muški ili ženski posao. Stoga nastaju rodno obojeni, odnosno ženski ili muški poslovi. Profesionalna segregacija može biti vertikalna i horizontalna. Vertikalna segregacija podrazumijeva da žene pretežito obavljaju poslove s manjom razinom moći i mogućnosti napredovanja, dok muškarci zauzimaju utjecajnije i moćnije položaje. Horizontalna segregacija odnosi se na nastojanje žena i muškaraca da se zapošljavaju na različitim poslovima (Giddens,

2007:392). Osim profesionalne segregacije, rodnu nejednakost na radu potpomažu koncentracija žena u honorarnim poslovima i razlike u plaćama (Giddens, 2007:391).

S obzirom na to da se ispitani studenti obrazuju za obavljanje različitih zanimanja, zasigurno tijekom studija (unutar različitih područja znanosti i umjetnosti) pod utjecajem kulturoloških obrazaca oblikuju vlastita mišljenja o rodnoj uvjetovanosti zanimanja.

Kada su u pitanju stavovi studenata s obzirom na odnos studenata prema religiji, potrebno je analizi pridodati značajnost utjecaja religioznosti u društvu. Religioznost je u hrvatskome društvu oduvijek visoko rasprostranjena i prisutna u životu ljudi. Svaki se pojedinac u životu ponajprije povezuje s primarnim faktorom socijalizacije, odnosno s obitelji (Marinović Jeralimov, 2004:306). Isto vrijedi i za pitanje religioznosti koja predstavlja bitan socijalizacijski faktor u društvu koji se počinje usvajati od najranijih interakcija u obitelji. Stoga ne začuđuje činjenica da upravo religioznost studenata značajno utječe na formiranje stavova o dominantno muškim i dominantno ženskim zanimanjima u društvu.

7. ZAKLJUČAK

Iako se rodne razlike po pitanju zanimanja sve više neutraliziraju, na području Hrvatske među populacijom studenata i dalje postoji stav o opravdanosti rodne segregacije zanimanja. Rodna uvjetovanost zanimanja i dalje se reproducira u društvu iako nema čvrste empirijske podloge za navedeno, što je i prikazano u radu kroz teorijsku analizu i rezultate istraživanja. Rodna dimenzija zanimanja kulturološki je uvjetovana i ne ovisi o biološkim datostima pojedinaca. Unutar hrvatskoga društva postoje određene stigme prema pripadnicima određenog roda (prvenstveno ženama) s obzirom na očekivani profesionalni identitet. Prihvatanje rodne stratifikacije pojedinih zanimanja prelijeva se na mlade generacije u društvu, što je upravo vidljivo na primjeru istraživanja provedenoga na studentima.

Rezultati istraživanja pokazali su da unutar populacije studenata postoje statistički značajne razlike u stavovima s obzirom na područje znanosti i umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu na kojem studiraju i s obzirom na odnos studenata prema religiji. Iako su kvantitativnom analizom podataka prikazani podaci o generalnom stavu studenata Sveučilišta u Zagrebu o rodnim dimenzijama zanimanja u Republici Hrvatskoj, zbog

dubljeg razumijevanja teme potrebno je provesti dodatna istraživanja. Kvalitativno istraživanje na navedenu temu produbilo bi spoznaje o rodnim dimenzijama zanimanja na prostoru Republike Hrvatske i dalo dublji uvid u vrijednosti koje potiču prevladavajuće stavove. Osim toga, daljnji koraci u proširenju istraživanja trebali bi ispraviti manjkavosti studentske populacije. Preciznije rečeno, istraživanje je potrebno proširiti na cjelokupnu populaciju mladih kako bi se mogla sagledati cjelovita slika stavova jedne generacije o rodnim dimenzijama zanimanja u Republici Hrvatskoj.

8. POPIS LITERATURE

1. Abercrombie, N., Hill, S., Turner, B. S. (2008) *Rječnik sociologije*, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
2. Baligar, M.P. (2018) Gender theories in sociology, *IJRAR- International Journal of Research and Analytical Reviews*, sv. 5 (3): 617-619.
3. Berger, P, Luckmann, T. (1992) *Socijalna konstrukcija zbilje*, Zagreb: Naprijed.
4. Bezinović, P., Marinović Bobinac, A., Marinović Jerolimov, D. (2004) »Kratka ljestvica religioznosti: validacija na uzorku adolescenata«, *Društvena istraživanja*, sv. 1-2 (75-76): 135-153.
5. Saltzman Chafetz, J. (2006) *Handbook of the Sociology of Gender*, Houston: Springer.
6. de Beauvoir, S. (2016 [1949]) *Drugi spol*, Zagreb: Naklada Ljevak.
7. Giddens, A. (2007) *Sociologija*, Zagreb: Nakladni zavod Globus.
8. Forić, S., Bakić, S. (2019) »Rod i svakodnevni život: sociološka perspektiva«, u: V. Repovac Nikšić (ur.) *Sarajevski žurnal za društvena pitanja*, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, str. 47-72.
9. Marinović Jerolimov, D. (2004) Tradicionalna religioznost u Hrvatskoj 2004.: između kolektivnoga i individualnoga. *Sociologija i prostor*, 43 (2 (168)), 303-338.
10. Myers, D. G. (2010). *Social psychology*, New York: McGraw-Hill.
11. Nacionalna klasifikacija zanimanja (1998) *Narodne novine*, br. 111, 19. kolovoza 1998.
12. Peračković, K. (2007) Promjene u strukturi zanimanja u Hrvatskoj od 1971. do 2001. – Od ratara do konobara, *Sociologija i prostor*, sv. 45 (3–4): 377–397.
13. Područja znanosti (2021) *Postani student*, mrežni izvor: <https://www.postani-student.hr/Ucilista/Nositelji.aspx#> (zadnja izmjena: 2. lipnja 2021.).
14. Ridgeway, C.L., Correll, S.J. (2004) Unpacking the Gender System: A Theoretical Perspective on Gender Beliefs and Social Relations, *Gender & Society*, sv. 18 (4): 510-531.
15. rod. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 8. 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53130>>.

16. Tipologija naselja (2021) Državni zavod za statistiku, mrežni izvor:
https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censusmetod.htm?fbclid=IwAR02e4LRcYT7kBv1XPxnxPtFDgKIWOoQXCs4t0d_RolRaxKbH2tiqfHCl-U
(zadnja izmjena: 2. lipnja 2021.).

9. POPIS TABLICA

Tablica 1 Spol ispitanika	13
Tablica 2 Godina studija.....	14
Tablica 3 Područje znanosti ili umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu.....	14
Tablica 4 Tip naselja iz kojeg studenti dolaze na studij	15
Tablica 5 Odnos studenata prema religiji	15
Tablica 6 Opći stavovi studenata o rodnoj uvjetovanosti zanimanja	16
Tablica 7 Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na spol.....	18
Tablica 8 ANOVA: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje studija	19
Tablica 9 POST HOC TEST: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje studija	19
Tablica 10 OPIS REZULTATA: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na područje studija	28
Tablica 11 ANOVA: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na religioznost	29
Tablica 12 POST HOC TEST: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na religioznost	30
Tablica 13 OPIS REZULTATA: Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na stupanj religioznosti.....	40
Tablica 14 Stavovi studenata o rodnim dimenzijama zanimanja s obzirom na mjesto prebivališta	42

10. PRILOZI

10.1. ANKETNI UPITNIK ISTRAŽIVANJA

Poštovane studentice i poštovani studenti,

pred Vama se nalazi anketni upitnik kojim se istražuju stavovi studenata Sveučilišta u Zagrebu o rodnim dimenzijama zanimanja u Republici Hrvatskoj. Pitanja u nastavku se odnose na Vaše mišljenje o pojedinim zanimanjima i osobama koje se njima bave.

Upitnik je namjenjen isključivo studentima Sveučilišta u Zagrebu.

Podaci dobiveni istraživanjem koristiti će se u svrhu pisanja završnog rada pod mentorstvom doc. dr. sc. Ivana Balabanića i dr. sc. Erika Brezovca. Sudjelovanje u istraživanju je u potpunosti anonimno i dobrovoljno. U bilo kojem trenutku ispunjavanja anketnog upitnika moguće je odustati od daljnjeg sudjelovanja. Molim Vas da iskreno odgovarate na postavljena pitanja jer ne postoje točni ili netočni, kao niti poželjni ili nepoželjni odgovori. Predviđeno vrijeme za ispunjavanje ankete je 5 minuta.

Za sva pitanja vezana uz istraživanje, njegovu provedbu ili rezultate, možete poslati upit na e-mail adresu: ljubici1@hrstud.hr.

Klikom na „Dalje“ dajete svoju suglasnost za sudjelovanje u ovom istraživanju.

Unaprijed zahvaljujem na sudjelovanju!

Lucija Ljubičić

1. Spol

- ženski
 muški

2. U koju ste godinu studija trenutno upisani?

- prva
 druga

- treća
- četvrta
- peta
- šesta

3. U kojem području znanosti ili umjetnosti studirate?

- biomedicina i zdravstvo
- društvene znanosti
- humanističke znanosti
- interdisciplinarna područja znanosti
- prirodne znanosti
- tehničke znanosti
- umjetničko područje

4. Iz kojeg tipa naselja dolazite na studij?

- manje selo
- veće selo
- manji grad (do 20 000 stanovnika)
- veliki grad (iznad 20 000 stanovnika)

5. Kakav je Vaš odnos prema religiji?

- Nisam religiozan i protivnik sam religije
- Nisam religiozan, iako nemam ništa protiv religije
- Prema religiji sam ravnodušan
- Dosta razmišljam o tome, ali nisam načistu vjerujem li ili ne
- Religiozan sam, premda ne prihvaćam sve što moja vjera uči
- Uvjeren sam vjernik i prihvaćam sve što moja vjera uči

6. U kojoj mjeri na skali od 1 do 5 pri čemu 1 označava *uopće se ne slažem*, a 5 označava *u potpunosti se slažem* se slažete s navedenim tvrdnjama:

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Ne želim odgovoriti
Postoje dominantno ženska zanimanja	1	2	3	4	5	999
U nekim zanimanjima ljepše mi je vidjeti ženu nego li muškarca	1	2	3	4	5	999
Postoje opravdani razlozi zašto su neka zanimanja dominantno ženska	1	2	3	4	5	999
Kada vidim muškarca da obavlja dominantno ženski posao postajem sumnjičav/a u kvalitetu obavljenog posla	1	2	3	4	5	999
Muškarac u ženskim zanimanjima predmet je ismijavanja	1	2	3	4	5	999

Postoje dominantno muška zanimanja	1	2	3	4	5	999
U nekim zanimanjima ljepše mi je vidjeti muškarca nego li ženu	1	2	3	4	5	999
Kada vidim ženu da obavlja dominantno muški posao postajem sumnjičav/a u kvalitetu obavljenog posla	1	2	3	4	5	999
Postoje opravdani razlozi zašto su neka zanimanja dominantno muška	1	2	3	4	5	999
Žena u muškim zanimanjima predmet je ismijavanja	1	2	3	4	5	999

7. U kojoj mjeri navedena zanimanja smatrate muškima, ženskima ili rodno neutralnima?

	IZRAZITO MUŠKO ZANIMANJE	PRILIČNO MUŠKO ZANIMANJA	RODNO NEUTRALNO	PRILIČNO ŽENSKO ZANIMANJA	IZRAZITO ŽENSKO ZANIMANJE
PROGRAMERI					
AUTOMEHANIČARI					
PREDŠKOLSKI ODGOJITELJI					
KNJIŽNIČARI					
BLAGAJNICI					
SVEUČILIŠNI PROFESORI					
KROJAČI					
POMORCI					
INŽENJERI TEKSTILNE TEHNOLOGIJE					
POSTOLARI					
VOZAČI					
ARHITEKTI					
SOCIJALNI RADNICI					
FARMACEUTI					
ARHEOLOZI					
PILOTI					
GRAFIČKI DIZAJNERI					
ZIDARI					
MEDICINSKI TEHNIČARI					
URARI					
VINARI					
KOZMETIČARI					

VATROGASCI					
SLASTIČARI					
FIZIOTERAPEUTI					
PLESAČI I KOREOGRAFI					
DOMAĆINI ZRAKOPLOVA (STJUARTI)					
PRIMALJE					
ČISTAČI					
GENERALI					
VIOLINISTI					
INŽENJERI RUDARSTVA					